

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKIMŲ Į EUROPOS PARLAMENTĄ
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ
RINKIMŲ ĮSTATYMO NUOSTATŲ ATITIKTIES LIETUVOS
RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI**

2022 m. balandžio 27 d. Nr. KT50-A-N4/2022

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Giedrės Lastauskienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2022 m. balandžio 12 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 5-A/2021 pagal pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-224/2020 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek joje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, jeigu kandidatas į Seimo narius kandidato į Seimo narius anketoje pateikė duomenis, kad jis Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl neatsargios, nesunkios nusikalstamos veikos, tačiau jo teistumas yra išnykęs (panaikintas) ir jis yra laikomas nepriekaištingos reputacijos.

Konstitucinis Teismas

nustatė:**I****Prašymo aplinkybės ir pareiškėjo argumentai**

1. Pareiškėjas, nesutikdamas su tuo, kad kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie visų kandidatų, kandidato į Seimo narius anketose nurodžiusių, kad jie Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažinti kaltais dėl nusikalstamos veikos, pavardžių daromas vienodas įrašas „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“ nepriklausomai nuo to, dėl kokios nusikalstamos veikos kandidatai buvo pripažinti kaltais, su skundu kreipėsi į Lietuvos Respublikos vyriausiąją rinkimų komisiją. Vyriausioji rinkimų komisija 2020 m. rugsėjo 2 d. raštu atmetė pareiškėjo skundą.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2020 m. rugsėjo 9 d. sprendimu pareiškėjo skundą dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2020 m. rugsėjo 2 d. rašto patenkino iš dalies ir įpareigojo Vyriausiąją rinkimų komisiją jos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie pareiškėjo pavardės kartu su tekstu „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“ pateikti nuorodą į Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto puslapyje paskelbtą pareiškėjo kandidato į Seimo narius anketą.

2. Pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Ginčydamas Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitiktį Konstitucijos 29 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, pareiškėjas pažymi, kad, pagal Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalį (2012 m. spalio 2 d. redakcija), Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu tiek prie kandidato, teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu pripažinto kaltu dėl neatsargios, nesunkios nusikalstamos veikos, kurio teistumas yra išnykęs (panaikintas) ir jis yra laikomas nepriekaištingos reputacijos, pavardės, tiek prie kandidato, pripažinto kaltu dėl tyčinio, apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, pavardės daromas vienodas įrašas „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“. Tokiu vienodu įrašu, pasak pareiškėjo, sudaromos sąlygos asmenis laikyti esančiais vienodoje padėtyje nepaisant jų padarytų nusikalstamų veikų esminių skirtumų (jų rūšies, pavojingumo laipsnio, kaltės formos), asmenims paskirtos bausmės, teistumo.

2.2. Pareiškėjas, be kita ko, remiasi oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, Konstitucinio Teismo suformuluotomis Konstitucijos 34 straipsnį aiškinant taip, kad pagal Konstituciją įstatymu reguliuojant rinkimų santykius turi būti užtikrinta *inter alia* lygi visų kandidatų pasyvioji rinkimų teisė; negali būti nustatyta rinkimus organizuojančių institucijų pareiga jų leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu iš esmės skirtingą informaciją

pateikti vienodai, kad nebūtų sudaroma prielaidų rinkėjus suklaidinti, nes iš esmės skirtinga informacija apie kandidatus gali būti įvertinta vienodai, kaip negatyviai juos apibūdinanti. Pareiškėjo nuomone, ginčijamas teisinis reguliavimas nedera su šiomis oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatomis, t. y. juo sudarytos prielaidos rinkėjus suklaidinti, iš esmės skirtingą informaciją apie kandidatus pateikus vienodu įrašu.

2.3. Pareiškėjo teigimu, Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, įtvirtintas teisinis reguliavimas taip pat neatitinka iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių proporcingumo, teisingumo reikalavimų. Pareiškėjas pažymi, jog nepaisant to, kad kandidato į Seimo narius teistumas už padarytą neatsargią ir nesunkią nusikalstamą veiką yra išnykęs ir kandidatas laikomas nepriekaištingos reputacijos, pagal ginčijamą Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija) nuostatą vienodas įrašas apie padarytą nusikalstamą veiką Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu nurodomas neterminuotai, taigi nurodytą veiką padaręs kandidatas neribotą laiką yra laikomas esančiu tokioje pat padėtyje kaip ir kandidatai, pripažinti kaltais dėl tyčinių, apysunkių, sunkių ar labai sunkių nusikaltimų.

II

Suinteresuoto asmens atstovės argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos Seimo atstovės Seimo narės Guodos Burokienės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens Seimo atstovės pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Konstitucinis Teismas, 2011 m. lapkričio 17 d. nutarime atribodamas rinkimų plakate skelbtiną informaciją apie kandidato į savivaldybės tarybos narius pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos ir tokią „iš esmės skirtingą“ informaciją, kuri rinkimų plakate negali būti skelbiama pateikiant tokį pat įrašą, esminiu kriterijumi pripažino tai, ar asmens padaryta veika pagal Lietuvos Respublikos teisę yra laikoma nusikalstama. Dėl to, suinteresuoto asmens atstovės nuomone, vienodas visų kandidatų, padariusių veiką, pagal Lietuvos Respublikos teisę laikomą nusikalstama, traktavimas, kai apie šį rinkėjams svarbų jų gyvenimo faktą rinkimų plakatuose pažymima vienodu įrašu, kad kandidatas teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, negali būti vertinamas kaip neatitinkantis konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo ar pažeidžiantis lygią visų kandidatų pasyviają rinkimų teisę bei sąžiningą konkurenciją.

3.2. Suinteresuoto asmens atstovė taip pat nurodo, jog ginčijamu teisiniu reguliavimu nustatytas reikalavimas rinkimų plakate informuoti rinkėjus apie tai, kad kandidatas į Seimo narius teismo yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, atitinka teisėtą ir visuomenei svarbų tikslą –

jos interesą būti informuotai renkant Seimo narius. Įrašu rinkimų plakate atkreipiamas rinkėjų dėmesys į svarbų kandidato gyvenimo faktą, galintį turėti reikšmės jiems apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo būti Seimo nariu; jeigu rinkėjui šis faktas yra reikšmingas, jis turi galimybę kandidato anketoje rasti išsamesnę informaciją, į kurią atsižvelgdamas gali susidaryti nuomonę apie kandidatą ir apsispręsti, ar balsuoti už jį ar kandidatų sąrašą, į kurį jis įrašytas.

3.3. Suinteresuoto asmens atstovės nuomone, pareiškėjo argumentai dėl teisinio reguliavimo, įtvirtinusio neterminuotą pareigą skelbti informaciją apie kandidato į Seimo narius padarytą nusikalstamą veiką, atitikties proporcingumo ir teisingumo reikalavimams neatitinka oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje išdėstytų nuostatų, kad teistumo pasibaigimas negali būti suprantamas kaip asmens nuteisimo fakto išnykimas, kad rinkėjai, be kita ko, turi būti informuojami apie tokį ypač svarbų kandidato gyvenimo faktą kaip jo nuteisimas už veiką, pagal Lietuvos Respublikos teisę laikomą nusikalstama, pažymint šį faktą *inter alia* rinkimų komisijos leidžiamame rinkimų plakate.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

4. Seimas 1992 m. liepos 9 d. priėmė Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymą, kuris 2000 m. liepos 18 d. priimtu Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo pakeitimo įstatymu išdėstytas nauja redakcija.

Seimo rinkimų įstatymas (2000 m. liepos 18 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, *inter alia* Seimo 2012 m. spalio 2 d. priimtu Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 39 ir 98 straipsnių pakeitimo įstatymu, kuriuo pareiškėjo ginčijama Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis buvo išdėstyta nauja redakcija.

5. Pareiškėjo tiek, kiek nurodyta, ginčijamoje Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio „Kandidato į Seimo narius pareiga viešai paskelbti apie bendradarbiavimą su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis ir pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos“ 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) nustatyta:

„Kiekvienas kandidatas į Seimo narius turi viešai paskelbti, jeigu jis po 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos arba įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu bet kada buvo pripažintas kaltu padaręs sunkų ar labai sunkų nusikaltimą. Tai jis nurodo kandidato į Seimo narius anketoje, nepaisant to, ar teistumas išnykęs, ar panaikintas. Pateikdamas šiuos duomenis, kandidato į Seimo narius anketoje asmuo privalo nurodyti apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį

(sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą ir nusikalstamą veiką, už kurią jis buvo nuteistas. Šios informacijos nurodyti neprivaloma, jeigu asmuo okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei. Pateikiant šioje dalyje nurodytą informaciją, kandidato į Seimo narius anketoje taip pat pažymima, kad teismo nuosprendžiu asmuo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kad asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu. Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“ ir neturi būti pažymėta, jei kandidatas į Seimo narius anketoje pateikė duomenis, kad jis okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei, arba pagrįstai nurodė, kad teismo sprendimu jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kai asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu.“

Taigi Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) yra įtvirtinta pareiga viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas į Seimo narius yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, taip pat nustatyta, koku būdu ir kur turi būti paskelbiama ši informacija.

5.1. Aiškinant Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad jame yra įtvirtinta pareiga informaciją apie tai, kad kandidatas į Seimo narius yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešai paskelbti dviem atvejais:

– kai jis po 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl bet kurios nusikalstamos veikos arba

– kai jis įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu bet kada buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką, priskiriamą sunkiems ar labai sunkiems nusikaltimams.

5.2. Pažymėtina, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalį (2012 m. spalio 2 d. redakcija) minėta informacija apie tai, kad kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, turi būti viešai paskelbta dviem būdais:

– pats asmuo kandidato į Seimo narius anketoje privalo nurodyti nusikalstamą veiką, už kurią jis buvo nuteistas, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį (sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą;

– Vyriausioji rinkimų komisija privalo savo leidžiamose informavimo priemonėse – kandidato plakate ir plakate su kandidatų sąrašu prie tokio asmens pavardės pažymėti: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Taigi pagal Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą viešai skelbiama skirtingos apimties informacija apie tai, kad kandidatas į Seimo narius yra arba buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, priklausomai nuo to, kur tokia informacija yra nurodoma: Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamuose kandidato plakate ir plakate su kandidatų sąrašu prie asmens pavardės pažymima tik tai, kad jis „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, nenurodant, be kita ko, kokia tai nusikalstama veika, kada asmuo pripažintas kaltu dėl jos padarymo; tuo tarpu kandidato į Seimo narius anketoje nurodoma ne tik faktas, kad kandidatas į Seimo narius teismo nuosprendžiu pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, bet ir konkreti jo padaryta nusikalstama veika, nuosprendžio priėmimo data ir vieta, nuosprendį priėmusios institucijos pavadinimas.

5.3. Pažymėtina ir tai, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) taip pat yra išvardyti konkretūs atvejai, kai Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamuose kandidato į Seimo narius rinkimų plakate ir plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės neturi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“. Ši informacija nenurodoma, jeigu:

- kandidatas į Seimo narius anketoje pateikė duomenis, kad jis okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei, arba
- pagrįstai nurodė, kad teismo sprendimu jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba
- asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu.

Šis atveju, kai, nepaisant kandidato į Seimo narius anketoje nurodytos informacijos apie jo pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, kandidato į Seimo narius rinkimų plakate ir plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės neturi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, sąrašas yra baigtinis.

5.4. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu taip pat pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtinta Vyriausiosios rinkimų komisijos pareiga viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, nėra siejama su teistumu, t. y. ši pareiga išlieka ir teistumui išnykus (jam pasibaigus ar jį panaikinus), ji nėra ribojama jokių terminu ar kitu juridiniu

faktu, kuriam suėjus (įvykus) Vyriausioji rinkimų komisija nebeprivalėtų viešai skelbti minėtos informacijos.

6. Pareiškėjo tiek, kiek nurodyta, ginčijamas Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintas teisinis reguliavimas aiškintinas kitų Seimo rinkimų įstatymo nuostatų kontekste.

Seimo rinkimų įstatymo 60 straipsnio „Balsavimo patalpų parengimas“ 1 dalyje (2020 m. sausio 14 d. redakcija) *inter alia* nustatyta, kad balsavimo patalpoje gali būti iškabinta Vyriausiosios rinkimų komisijos išleista rinkimų agitacijos ar rinkėjų informavimo medžiaga ir turi būti iškabinti kandidatų, renkamų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, sąrašai bei kandidatų, renkamų toje vienmandatėje rinkimų apygardoje, rinkimų plakatai.

Taigi, pagal Seimo rinkimų įstatymo 60 straipsnio 1 dalį (2020 m. sausio 14 d. redakcija), Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiami kandidatų, renkamų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, sąrašai ir kandidatų, renkamų toje vienmandatėje rinkimų apygardoje, rinkimų plakatai privalo būti iškabinti balsavimo patalpoje balsavimo metu rinkėjams pareiškiant savo valią.

Pareiškėjo ginčijamą Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su įtvirtintuoju Seimo rinkimų įstatymo 60 straipsnio 1 dalyje (2020 m. sausio 14 d. redakcija), pažymėtina, kad balsavimo patalpoje balsavimo metu privalo būti iškabinti Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiami kandidatų, renkamų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, sąrašai ir kandidatų, renkamų toje vienmandatėje rinkimų apygardoje, rinkimų plakatai, kuriuose prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, taigi Vyriausioji rinkimų komisija turi pareigą užtikrinti informacijos, skelbiamos rinkimų plakatuose, taip pat plakatuose su kandidatų sąrašu, *inter alia* informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, prieinamumą rinkėjams balsavimo patalpoje balsavimo metu, t. y. aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims pareiškiant savo valią dėl kandidatų tinkamumo būti Seimo nariais, jų reitingavimo.

7. Ginčijamas Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nustatyta Vyriausiosios rinkimų komisijos pareiga viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, be kita ko, nepaisant to, ar kandidato teistumas išnykęs, ar panaikintas, aiškintinas kartu su nustatytuoju Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK).

7.1. Pagal BK 10 straipsnį „Nusikalstamų veikų rūšys“ nusikalstamos veikos skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. BK 11 straipsnyje „Nusikaltimas“ *inter alia* nustatyta, kad nusikaltimas yra pavojinga ir šiame kodekse uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta laisvės atėmimo bausmė (1 dalis); nusikaltimai yra tyčiniai ir

neatsargūs; tyčiniai nusikaltimai skirstomi į nesunkius, apysunkius, sunkius ir labai sunkius (2 dalis). Pagal BK 12 straipsnį „Baudžiamasis nusižengimas“ baudžiamasis nusižengimas yra pavojinga ir šiame kodekse uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą.

Pagal BK 14 straipsnį „Kaltės formos“ asmuo pripažįstamas kaltas padaręs nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, jeigu jis šią veiką padarė tyčia ar dėl neatsargumo. Pažymėtina, kad pagal BK 15 straipsnio „Tyčinis nusikaltimas ir baudžiamasis nusižengimas“ 2, 3 dalis, kai nusikaltimas ar baudžiamasis nusižengimas yra padarytas tyčia, jį padaręs asmuo ne tik suvokė pavojingą daromos nusikalstamos veikos pobūdį, bet ir, numatydamas, kad dėl daromos veikos gali atsirasti BK numatyti padariniai, norėjo tokių padarinių arba, nors jų ir nenorėjo, sąmoningai leido jiems atsirasti. Kartu pažymėtina, kad pagal BK 16 straipsnio 1–3 dalis „Neatsargus nusikaltimas ir baudžiamasis nusižengimas“ nusikaltimas ar baudžiamasis nusižengimas yra padarytas dėl neatsargumo tais atvejais, kai jį padaręs asmuo arba numatė, kad dėl daromos veikos gali atsirasti BK numatyti padariniai, tačiau lengvabūdiškai tikėjosi jų išvengti, arba tokių savo veikos padarinių nenumatė, nors pagal veikos aplinkybes ir savo asmenines savybes galėjo ir turėjo tai numatyti.

Taigi pagal BK 10 straipsnyje, 11 straipsnio 1 dalyje, 12 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą asmenims baudžiamoji atsakomybė gali būti taikoma už dviejų rūšių nusikalstamas veikas – nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus, kurie skiriasi savo pavojingumu ir kurių padarymas užtraukia skirtingas teises pasekmes. Be to, pagal BK 11 straipsnio 2 dalį, 14–16 straipsnius nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai skiriasi pagal kaltės formą, kuria buvo padaryti (tyčiniai ir neatsargūs), o tyčiniai nusikaltimai taip pat skiriasi savo sunkumu: jie gali būti sunkūs, labai sunkūs, apysunkiai ir nesunkūs.

7.2. BK 97 straipsnyje „Teistumas“ *inter alia* nustatyta, kad turinčiais teistumą laikomi už nusikaltimo padarymą nuteisti asmenys, kuriems įsiteisėjo teismo priimtas apkaltinamasis nuosprendis; į teistumą teismas atsižvelgia skirdamas bausmę už naujos nusikalstamos veikos padarymą, sprenddamas dėl kaltininko atleidimo nuo bausmės ar baudžiamosios atsakomybės, taip pat pripažindamas asmenį pavojingu recidyvistu (1 dalis (2014 m. kovo 13 d. redakcija)); asmenys, nuteisti už neatsargius nusikaltimus, turinčiais teistumą laikomi bausmės atlikimo laikotarpiu (3 dalies (2003 m. balandžio 10 d. redakcija) 2 punktas), asmenys, nuteisti už tyčinius nusikaltimus ir realiai atlikę paskirtą bausmę, – bausmės atlikimo laikotarpiu ir tam tikrą laiką po bausmės atlikimo arba atleidimo nuo bausmės atlikimo, t. y. 3, 5 arba 8 metus, jeigu jie nuteisti atitinkamai už nesunkų ar apysunkį, sunkų arba labai sunkų nusikaltimą (3 dalies 3 punktas (su 2019 m. kovo 21 d. pakeitimu)); suėjus nustatytiems terminams, teistumas išnyksta ir asmenys laikomi neteistais (6 dalis); kai sueina ne mažiau kaip pusė teistumo termino, teismas nuteistojo prašymu gali sutrumpinti teistumo laiką arba panaikinti teistumą (7 dalis).

Šiame kontekste pažymėtina, jog Konstitucinis Teismas, 2011 m. lapkričio 17 d. nutarime aiškindamas BK 97 straipsnyje (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, yra pažymėjęs, kad teistumas lemia asmeniui tik įstatymuose nustatytas specialias baudžiamąsias teises pasekmes; teistumo pasibaigimas (kai asmuo baudžiamosios justicijos požiūriu nebelaikomas teistu) negali būti suprantamas taip, esą išnyksta pats asmens nuteisimo faktas, ir nereiškia, kad kitose teisinių santykių srityse, pavyzdžiui, vertinant asmens reputaciją, negali būti atsižvelgiama į tai, ar asmuo buvo teistas; sąvokos „teistas“ ir „turintis teistumą“ iš esmės skiriasi: teistumas baudžiamosios justicijos požiūriu gali pasibaigti ar būti panaikintas, bet pats asmens nuteisimo faktas niekaip negali būti panaikintas ir visada lieka jo gyvenimo faktu ir biografijos dalimi.

7.3. Ginčijamą Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą aiškinant BK 10 straipsnyje, 11 straipsnio 1, 2 dalyse, 12 straipsnyje, 14–16, 97 straipsniuose įtvirtinto teisinio reguliavimo kontekste, pažymėtina, kad pagal jį Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamuose kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas, lemiantis tam tikras baudžiamąsias pasekmes, yra išnykęs, ar panaikintas.

Taigi šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad, pagal ginčijamą Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalį (2012 m. spalio 2 d. redakcija), Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais informacija apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikiama vienodai.

8. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pareiga viešai paskelbti informaciją apie kandidato į politinės atstovaujamosios institucijos narius padarytą nusikalstamą veiką kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šią informaciją pateikiant vienodai, yra įtvirtinta ir kituose rinkimų įstatymuose – Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatyme ir Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme.

8.1. Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 96 straipsnio „Reikalavimas paskelbti rinkėjams apie kandidato bendradarbiavimą su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis ar turėtą teismo nuosprendžiu paskirtą bausmę“ (su 2020 m. gegužės 28 d. pakeitimu) 3 dalyje nustatyta:

„Kiekvienas kandidatas turi viešai paskelbti, jeigu jis per 10 paskutinių metų iki nustatytosios dienos įsiteisėjusiu Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos arba įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu bet kada buvo pripažintas kaltu dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymo. Šį faktą, nepaisant to, ar teistumas išnykęs, ar panaikintas, kandidatas nurodo kandidato į Europos Parlamento narius anketoje. Pateikdamas šiuos duomenis, kandidato į Europos Parlamento narius anketoje asmuo privalo nurodyti apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį (sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą ir nusikalstamą veiką, už kurią buvo nuteistas. Šios informacijos nurodyti neprivaloma, jeigu asmuo okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei. Pateikiant šioje dalyje nurodytą informaciją, kandidato į Europos Parlamento narius anketoje taip pat pažymima, kad teismo nuosprendžiu asmuo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kad asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu. Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“ ir neturi būti pažymėta, jeigu kandidatas į Europos Parlamentą anketoje pateikė duomenis, kad jis okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei, arba pagrįstai nurodė, kad teismo sprendimu jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kai asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu.“

Šiame kontekste paminėtina, kad, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 2 straipsnio 6 dalį, šio įstatymo 96 straipsnio 3 dalyje nurodyta nustatytoji diena yra diena, kurią iki rinkimų yra likusios 65 dienos.

Taigi Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje yra įtvirtinta pareiga informaciją apie tai, kad kandidatas į Europos Parlamento narius yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešai paskelbti dviem atvejais:

- kai jis per 10 paskutinių metų iki dienos, kurią iki rinkimų yra likusios 65 dienos, įsiteisėjusiu Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl bet kurios nusikalstamos veikos arba
- kai jis įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu bet kada buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką, priskiriamą sunkiems ar labai sunkiems nusikaltimams.

8.1.1. Pažymėtina, kad pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalį minėta informacija skirtinga apimtimi viešai turi būti paskelbta dviem būdais:

– pats asmuo kandidato į Europos Parlamento narius anketoje privalo nurodyti nusikalstamą veiką, už kurią buvo nuteistas, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį (sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą;

– Vyriausioji rinkimų komisija savo leidžiamoje informavimo priemonėje – plakate su kandidatų sąrašu privalo prie tokio asmens pavardės pažymėti: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“.

Šiame kontekste paminėtina, kad Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje taip pat yra nurodyti atvejai, kai Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės neturi būti nurodoma informacija apie padarytą nusikalstamą veiką; paminėtina ir tai, kad šie atvejai yra tapatūs nurodytiesiems ginčijamoje Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija).

8.1.2. Kartu pažymėtina, kad Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, t. y. įrašė prie kandidato pavardės turi būti nurodyta vienos rūšies nusikalstama veika – nusikaltimas, nors, sistemiškai aiškinant Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalies nuostatas, *inter alia* atsižvelgiant į nuostatą „Pateikdamas <...> duomenis, kandidato į Europos Parlamento narius anketoje asmuo privalo nurodyti <...> nusikalstamą veiką, už kurią buvo nuteistas“, toks įrašas Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėtas nepriklausomai nuo to, dėl kokios nusikalstamos veikos kandidatas teismo buvo pripažintas kaltu – dėl nusikaltimo ar dėl baudžiamojo nusižengimo.

8.1.3. Taip pat pažymėtina, kad, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalį, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Europos Parlamento narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl

neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

Taigi, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalį, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais informacija apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikiama vienodai.

8.1.4. Šiame kontekste pažymėtina, kad, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 60 straipsnio 1 dalį (2020 m. sausio 14 d. redakcija), balsavimo patalpoje gali būti iškabinta Vyriausiosios rinkimų komisijos išleista rinkimų agitacijos ar rinkėjų informavimo medžiaga ir turi būti iškabinti kandidatų sąrašai.

Taigi, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalį, aiškinamą kartu su Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 60 straipsnio 1 dalimi (2020 m. sausio 14 d. redakcija), balsavimo patalpoje balsavimo metu privalo būti iškabinti Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiami kandidatų sąrašai, kuriuose prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, t. y. Vyriausioji rinkimų komisija turi pareigą užtikrinti informacijos, skelbiamos plakatuose su kandidatų sąrašu, *inter alia* informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, prieinamumą asmenims balsavimo patalpoje balsavimo metu, t. y. aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims pareiškiant savo valią dėl kandidatų tinkamumo būti Europos Parlamento nariais, jų reitingavimo.

8.1.5. Konstatuotina, kad Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tai, kad kandidatas į Europos Parlamento narius teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešo skelbimo būdų ir apimties iš esmės yra analogiškas nustatytajam šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamoje Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią, kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

8.1.6. Kaip minėta, pagal Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalį kiekvienas kandidatas *inter alia* turi viešai paskelbti, kad jis

įsiteisėjusiu Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos per 10 paskutinių metų iki dienos, kurią iki rinkimų yra likusios 65 dienos. Pažymėtina, kad toks 10 metų terminas minėtos informacijos pateikimui nėra nustatytas Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią kandidatas *inter alia* turi viešai paskelbti, kad jis Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos po 1990 m. kovo 11 d.

8.2. Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 36 straipsnio „Kandidatų į savivaldybės tarybą pareiškiniai dokumentai“ 13 dalyje (2020 m. sausio 14 d. redakcija) nustatyta:

„Kandidato į savivaldybės tarybos narius, kandidato į savivaldybės tarybos narius – merus anketoje asmuo, keliamas kandidatu į savivaldybės tarybos narius, keliamas ar išsikėlęs kandidatu į savivaldybės tarybos narius – merus, be šio straipsnio 11 dalyje nustatytos informacijos, turi nurodyti, jeigu jis po 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu (sprendimu) buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos arba įsiteisėjusiu Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės teismo sprendimu bet kada buvo pripažintas kaltu dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymo, nepaisant to, ar teistumas išnykęs, ar panaikintas. Pateikdamas šią informaciją kandidato į savivaldybės tarybos narius, kandidato į savivaldybės tarybos narius – merus anketoje asmuo privalo nurodyti apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį (sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą ir nusikalstamą veiką, už kurią asmuo buvo nuteistas. Šioje dalyje numatytos informacijos nurodyti neprivaloma, jeigu asmuo okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei. Pateikiant šioje dalyje nurodytą informaciją, kandidato į savivaldybės tarybos narius, kandidato į savivaldybės tarybos narius – merus anketoje taip pat pažymima, kad teismo sprendimu asmuo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kad asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu.“

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio „Kandidatų registravimas“ (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje nustatyta:

„Jeigu kandidatas anketoje pagrįstai nurodė šio įstatymo 36 straipsnio 13 dalyje nustatytą informaciją, rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, ir neturi būti pažymėta, jeigu kandidatas anketoje pateikė duomenis, kad jis okupacinio režimo teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikaltimo valstybei, arba pagrįstai nurodė, kad teismo sprendimu jis buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, kuri vėliau dekriminalizuota, arba kai asmuo užsienio valstybės teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri

pagal Lietuvos Respublikos teisę nelaikoma nusikalstama ar už kurią patraukimas baudžiamojon atsakomybėn laikomas politiniu persekiojimu.“

Taigi Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 36 straipsnio 13 dalyje (2020 m. sausio 14 d. redakcija), 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje yra nustatyta pareiga informaciją apie tai, kad kandidatas į savivaldybės tarybos narius (*inter alia* – merus) yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešai paskelbti dviem atvejais:

– kai jis po 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu (sprendimu) buvo pripažintas kaltu dėl bet kurios nusikalstamos veikos arba

– kai jis Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės teismo sprendimu bet kada buvo pripažintas kaltu padaręs nusikalstamą veiką, priskiriamą sunkiems ar labai sunkiems nusikaltimams.

8.2.1. Pažymėtina, kad, pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 36 straipsnio 13 dalį (2020 m. sausio 14 d. redakcija), 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalį, ši informacija skirtinga apimtimi viešai turi būti paskelbta dviem būdais:

– pats asmuo kandidato į savivaldybės tarybos narius, kandidato į savivaldybės tarybos narius – merus anketoje privalo nurodyti nusikalstamą veiką, už kurią buvo nuteistas, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo valstybę (vietą), šį nuosprendį (sprendimą) priėmusios institucijos pavadinimą, apkaltinamojo nuosprendžio (sprendimo) priėmimo datą;

– rinkimų komisijos savo leidžiamose informavimo priemonėse – kandidato plakate ir plakate su kandidatų sąrašu privalo prie tokio asmens pavardės pažymėti: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Šiame kontekste paminėtina, kad Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje taip pat yra nurodyti atvejai, kai rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės neturi būti nurodoma informacija apie padarytą nusikalstamą veiką; paminėtina ir tai, kad šie atvejai yra tapatūs nurodytiesiems ginčijamoje Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija).

8.2.2. Kartu pažymėtina, kad pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalį rinkimų komisija, vykdydama pareigą viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas į savivaldybės tarybos narius (*inter alia* merus) yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, privalo savo leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės vienodai pažymėti, kad kandidatas „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamąjo nusižengimo) kandidatas į savivaldybės tarybos narius (*inter*

alia merus) teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

Taigi, pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalį, rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais informacija apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikiama vienodai.

8.2.3. Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalį (2020 m. sausio 14 d. redakcija) slapto balsavimo kabinoje turi būti Vyriausiosios rinkimų komisijos išleista informacija rinkėjui, kaip užpildyti rinkimų biuletenius, ir kandidatų sąrašai su nurodytais kandidatų rinkimų numeriais; balsavimo patalpoje taip pat turi būti iškabinti slapto balsavimo kabinoje esantys sąrašai.

Taigi, pagal Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalį, aiškinamą kartu Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 57 straipsnio 1 dalimi (2020 m. sausio 14 d. redakcija), balsavimo patalpoje balsavimo metu privalo būti iškabinti rinkimų komisijos leidžiami plakatai su kandidatų sąrašu, kuriuose prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, t. y. rinkimų komisija turi pareigą užtikrinti informacijos, skelbiamos plakatuose su kandidatų sąrašu, *inter alia* informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, prieinamumą asmenims balsavimo patalpoje balsavimo metu, t. y. aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims pareiškiant savo valią dėl kandidatų tinkamumo būti savivaldybės tarybos nariais (*inter alia* merais), jų reitingavimo.

8.2.4. Konstatuotina, kad Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje nustatytas informacijos apie tai, kad kandidatas į savivaldybės tarybos narius (*inter alia merus*) teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešo skelbimo būdų ir apimties teisinis reguliavimas iš esmės yra analogiškas nustatytajam šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamoje Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią, kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl

neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

II

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

9. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtinto informacijos apie kandidato į politinės atstovaujamosios institucijos narius padarytą nusikalstamą veiką viešo skelbimo kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 29 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

10. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas yra universalus principas, kuriuo grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija; konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus konstitucinis principas, apimantis daug tarpusavyje susijusių imperatyvų.

10.1. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad neatskiriamas konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas yra konstitucinis teisingumo principas (*inter alia* 2010 m. lapkričio 29 d., 2010 m. gruodžio 22 d. nutarimai), kuris gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimas).

10.2. Iš konstitucinio teisinės valstybės principo elemento – proporcingumo principo kyla reikalavimas, kad įstatyme numatytos priemonės atitiktų teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad šios priemonės būtų būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir nevaržytų asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti; reikalavimas asmens teisių ir laisvių įstatymu neriboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti, *inter alia* suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarytų prielaidas pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių apribojimus: ribojantis asmens teises ir laisves įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad sudarytų prielaidas kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens situaciją ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teises priemones (*inter alia* 2011 m. liepos 7 d., 2019 m. birželio 25 d., 2020 m. birželio 5 d. nutarimai).

10.3. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas; šis imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (*inter alia* 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai).

11. Konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas nuo Konstitucijoje, *inter alia* jos 29 straipsnyje, įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo (2014 m. balandžio 14 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygybės įstatymui principas reiškia žmogaus teisę būti traktuojamam vienodai su kitais bei įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai; konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas; diferencijuotas teisinis reguliavimas, taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, savaime nelaikytinas diskriminaciniu; vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teisinės aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai.

12. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad *inter alia* iš konstitucinio teisinės valstybės principo suponuojamų imperatyvų taip pat kildinami demokratiniai rinkimų į politines atstovaujamasias institucijas principai; konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamųjų institucijų formavimui yra keliami ypatingi reikalavimai; šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamasias institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai (*inter alia* 2004 m. lapkričio 5 d. išvada, 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas, 2012 m. spalio 26 d. išvada).

Konstitucijoje įtvirtinti demokratiniai rinkimų į politines atstovaujamasias institucijas principai kyla *inter alia* iš Konstitucijos 34 straipsnyje eksplicitiškai įtvirtintų rinkimų teisės konstitucinių pagrindų (2019 m. vasario 15 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai).

13. Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Teisę būti išrinktam nustato Lietuvos Respublikos Konstitucija ir rinkimų įstatymai.“

Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, šioje nuostatoje yra įtvirtinta vadinamoji pasyvioji rinkimų teisė, t. y. galimybė asmeniui Konstitucijos ir rinkimų įstatymų nustatyta tvarka kandidatuoti į atitinkamos renkamos viešosios valdžios institucijos narius, taigi siekti būti išrinktam (*inter alia* 2008 m. spalio 1 d., 2012 m. kovo 29 d., 2014 m. spalio 13 d. nutarimai).

13.1. Aiškindamas Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos garantuojama asmens teisė įstatyme numatytais sąlygomis būti renkamam – svarbi asmens konstitucinė teisė (2011 m. gegužės 11 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai);

įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi įgaliojimus rinkimų įstatymuose nustatyti tokius reikalavimus (sąlygas) asmeniui, kuris gali būti renkamas, kurie yra konstituciškai pagrįsti (*inter alia* 2004 m. gegužės 25 d., 2012 m. kovo 29 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai); įstatyme negali būti nustatomi tokie reikalavimai (sąlygos), kuriais būtų iškreipti ar paneigti Konstitucijoje įtvirtinti reikalavimai (sąlygos) asmeniui, kuris gali būti renkamas (2004 m. gegužės 25 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai).

13.2. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad iš Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalies nuostatos įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami *inter alia* rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančius subjektus viešumas (2021 m. gegužės 28 d. nutarimas); rinkimų proceso skaidrumas – būtina prielaida rinkėjams pasitikėti atstovaujama institucija (*inter alia* 2011 m. gegužės 11 d., 2012 m. kovo 29 d. nutarimai).

13.2.1. Aiškindamas Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalį kartu su 25 straipsnyje įtvirtinta visuomenės teise gauti informaciją, Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad visuomenės interesas būti informuotai ypač svarbus politinių atstovaujamųjų institucijų rinkimų procese (*inter alia* 2011 m. lapkričio 17 d., 2012 m. kovo 29 d., 2014 m. spalio 13 d. nutarimai); įstatymų leidėjas, reguliuodamas rinkimų santykius, susijusius *inter alia* su rinkimų procedūromis, pagal Konstituciją gali nustatyti *inter alia* tokias konstituciškai pateisinamas pasyviosios rinkimų teisės įgyvendinimo procedūras, kuriomis (taikomais procedūriniais reikalavimais) siekiama užtikrinti rinkimų proceso skaidrumą ir rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančius subjektus viešumą (2012 m. kovo 29 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai); rinkimų procese turi būti sudarytos realios galimybės aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims, sprendžiantiems dėl kandidato tinkamumo būti Seimo nariu, gauti informaciją apie svarbius tokio asmens gyvenimo faktus, galinčius turėti reikšmės jam atstovaujant rinkėjų interesams ir tvarkant viešuosius reikalus (*inter alia* 2012 m. kovo 29 d., 2021 m. gegužės 28 d. nutarimai).

13.2.2. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalies nuostatas savivaldybių tarybų rinkimų kontekste, 2011 m. lapkričio 17 d. nutarime taip pat yra pažymėjęs, kad:

– rinkėjui reikšminga informacija laikytina ir tokia informacija, kad asmuo, siekiantis būti išrinktas savivaldybės tarybos nariu, įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (sprendimu) buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos;

– įstatymų leidėjas, įtvirtindamas kandidato pareigą viešai paskelbti, jeigu jis teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, turėtų nustatyti konkrečius reikalavimus, kaip tokia informacija turėtų būti pateikiama tinkamai ir neklaidinant rinkėjų, *inter alia* kad kandidatas turi

nurodyti, kada, dėl kokios būtent nusikalstamos veikos ir kurios valstybės įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (sprendimu) jis buvo pripažintas kaltu;

– įstatymų leidėjas turi diskreciją *inter alia* nustatyti, kokią informaciją apie kandidatus į savivaldybių tarybų narius rinkėjams turi pateikti rinkimus organizuojančios institucijos ir kaip ji turi būti pateikiama; tačiau ši įstatymų leidėjo diskrecija nėra absoliuti; nustatydamas, kokią informaciją apie kandidatus turi pateikti rinkimus organizuojančios institucijos ir kaip ji turi būti pateikiama, įstatymų leidėjas turi užtikrinti iš Konstitucijos kylančius imperatyvus, *inter alia* lygią pasyviąją rinkimų teisę, ją įgyvendinančių subjektų sąžiningos konkurencijos rinkimuose, rinkimų proceso skaidrumo, teisingumo principus; taigi, įtvirtindamas rinkimus organizuojančių institucijų pareigą rinkėjams pateikti informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, įstatymų leidėjas turėtų nustatyti, kaip tokia informacija turėtų būti tinkamai pateikta, kad rinkėjai galėtų apsispręsti dėl kandidato tinkamumo.

13.2.3. Konstitucinis Teismas 2011 m. lapkričio 17 d. nutarime taip pat yra pažymėjęs, kad kandidato plakato ar plakato su kandidatų sąrašu paskirtis yra informuoti apie rinkimuose į savivaldybės tarybą kandidatuojančius asmenis, o ne pateikti išsamią informaciją apie visus svarbius jų gyvenimo faktus; įstatymų leidėjas turi nustatyti, kad apie ypač svarbius kandidato į savivaldybės tarybos narius gyvenimo faktus (*inter alia* kad toks asmuo teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę yra laikoma nusikalstama), kurie gali turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, rinkėjai turėtų būti informuojami *inter alia* atitinkamai pažymint rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu.

13.2.4. Pažymėtina, kad šios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos reguliuojant ir kitų rinkimų, *inter alia* Seimo rinkimų, taip pat rinkimų į Europos Parlamentą santykius.

14. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu taip pat pažymėtina, jog Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad nors nusikaltimai – tai teisės pažeidimai, kuriais *inter alia* itin šiurkščiai pažeidžiamos žmogaus teisės ir laisvės (*inter alia* 2000 m. gegužės 8 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai), baudžiamajame įstatyme numatyti nusikaltimai, be kita ko, savo pobūdžiu, padariniais gali būti įvairūs (2017 m. vasario 24 d. nutarimas); baudžiamajame įstatyme numatyti nusikaltimai gali būti ne tik sunkūs, bet ir nesunkūs, jie gali būti padaryti ne tik tyčia, bet ir dėl neatsargumo, gali būti labiau arba mažiau pavojingi, gali būti savanaudiški arba nesavanaudiški, susiję su einamomis pareigomis (tarnyba) arba su jomis nesusiję ir t. t. (2004 m. gegužės 25 d., 2017 m. vasario 24 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad veikos pavojingumą dažnai lemia kėsinimosi objektas ir dalykas (pavyzdžiui, veika, kuria sukeltas pavojus žmogaus gyvybei, yra pavojingesnė

negu kėsinimasis į jo turta); jos pavojingumui gali turėti reikšmės ir jos padarymo būdas (pavyzdžiui, atviras turto pagrobimas panaudojus smurtą yra pavojingesnis už tokio pat turto pagrobimą slaptai), kaltės forma (pavyzdžiui, tyčinis turto sunaikinimas yra pavojingesnis už tokį pat neatsargų turto sunaikinimą), nusikaltimo subjekto ypatumai (1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas).

15. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, įgyvendindamas iš Konstitucijos, be kita ko, jos 34 straipsnio 2 dalies, kylančią pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami *inter alia* rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų ypač svarbius gyvenimo faktus viešumas, įstatymų leidėjas, reguliuodamas informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikimą rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, kad rinkėjai galėtų laisvai ir nevaržomai apsispręsti dėl kandidato tinkamumo, privalo atsižvelgti į tai, kad asmens padaryta nusikalstama veika savo pobūdžiu gali būti įvairi, ji gali būti padaryta ne tik tyčia, bet ir dėl neatsargumo, gali būti labiau arba mažiau pavojinga.

Pagal Konstituciją, *inter alia* jos 34 straipsnio 2 dalį, įstatymų leidėjas, reglamentuodamas informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikimą rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, atsižvelgdamas į tai, kad informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų ypač svarbius gyvenimo faktus, *inter alia* apie rinkimuose dalyvaujančių kandidatų pripažinimą kaltais dėl nusikalstamos veikos padarymo, reikšmė ir svarba atstovavimo rinkėjų interesams ir viešųjų reikalų tvarkymo požiūriais laikui bėgant gali kisti, turi diskreciją nuspręsti, kad tokia informacija praėjus tam tikram laikui nuo kandidato pripažinimo kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę yra laikoma nusikalstama, padarymo nebebus laikoma turinčia esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms.

De lege ferenda požiūriu pažymėtina, kad pagal Konstituciją informacija, galinčia turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, apie kurią rinkėjai turėtų būti informuojami *inter alia* atitinkamai pažymint rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, turėtų būti laikoma ir tokia informacija, kad asmens, siekiančio būti išrinktu politinės atstovaujamosios institucijos nariu, anksčiau turėtas mandatas buvo panaikintas, *inter alia* apkaltos proceso tvarka tokį asmenį pašalinus iš pareigų ar panaikinus jo Seimo nario mandatą už priesaikos sulaužymą, šiurkštų Konstitucijos pažeidimą ar nusikaltimo padarymą.

III**Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija)****atitikties Konstitucijai vertinimas**

16. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėjas ginčija Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek joje nustatyta, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, jeigu kandidatas į Seimo narius kandidato į Seimo narius anketoje pateikė duomenis, kad jis Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl neatsargios, nesunkios nusikalstamos veikos, tačiau jo teistumas yra išnykęs (panaikintas) ir jis yra laikomas nepriekaištingos reputacijos, atitiktį Konstitucijos 29 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

17. Pareiškėjo teigimu, Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu sudaromos prielaidos skirtingo pavojingumo nusikalstamas veikas padariusius kandidatus į Seimo narius neribotą laiką vertinti vienodai; dėl to pasunkinama rinkėjų galimybė apsispręsti dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, neproporcingai ribojama kandidato, pripažinto kaltu dėl neatsargios, nesunkios nusikalstamos veikos, teisė būti renkamam, teisė į sąžiningą konkurenciją rinkimuose.

18. Kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintą ginčijamą teisinį reguliavimą, informacija apie tai, kad kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, turi būti viešai paskelbta *inter alia* Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, prie kandidato pavardės pažymint: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Minėta ir tai, kad, pagal ginčijamą Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintą teisinį reguliavimą, aiškinamą BK 10 straipsnyje, 11 straipsnio 1, 2 dalyse, 12 straipsnyje, 14–16, 97 straipsniuose įtvirtinto teisinio reguliavimo kontekste, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamuose kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas, lemiantis tam tikras baudžiamąsias pasekmes, yra išnykęs, ar panaikintas.

19. Sprendžiant dėl Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek nurodyta, atitikties Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad, kaip minėta:

– iš konstitucinio teisinės valstybės principo elemento – proporcingumo principo kyla reikalavimas, kad įstatyme numatytos priemonės atitiktų teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad šios priemonės būtų būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir nevaržytų asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti; reikalavimas asmens teisių ir laisvių įstatymu neriboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti, *inter alia* suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarytų prielaidas pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių apribojimus;

– iš Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalies nuostatos įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami *inter alia* rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančius subjektus viešumas;

– įtvirtindamas rinkimus organizuojančių institucijų pareigą rinkėjams pateikti informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos, įstatymų leidėjas turėtų nustatyti, kaip tokia informacija turėtų būti tinkamai pateikta, kad rinkėjai galėtų apsispręsti dėl kandidato tinkamumo; įstatymų leidėjas turi nustatyti, kad apie ypač svarbius kandidato į politinės atstovaujamosios institucijos narius gyvenimo faktus (*inter alia* kad toks asmuo teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę yra laikoma nusikalstama), kurie gali turėti esminę reikšmę rinkėjams apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo renkamoms pareigoms, rinkėjai turėtų būti informuojami *inter alia* atitinkamai pažymint rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu;

– įgyvendindamas iš Konstitucijos, be kita ko, jos 34 straipsnio 2 dalies, kylančią pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami *inter alia* rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų ypač svarbius gyvenimo faktus viešumas, įstatymų leidėjas, reguliuodamas informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikimą rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, kad rinkėjai galėtų laisvai ir nevaržomai apsispręsti dėl kandidato tinkamumo, privalo atsižvelgti į tai, kad asmens padaryta nusikalstama veika savo pobūdžiu gali būti įvairi, ji gali būti padaryta ne tik tyčia, bet ir dėl neatsargumo, gali būti labiau arba mažiau pavojinga.

19.1. Pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu, kuriuo nustatyta Vyriausiosios rinkimų komisijos pareiga savo leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, kurie, kaip minėta, pagal šio įstatymo 60 straipsnio 1 dalį (2020 m. sausio 14 d. redakcija) privalo būti iškabinti balsavimo

patalpoje balsavimo metu rinkėjams pareiškiant savo valią, prie kandidato pavardės pažymėti: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, įstatymų leidėjas siekė įgyvendinti iš Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalies kylančią pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinami *inter alia* rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų ypač svarbius gyvenimo faktus viešumas, taigi tokiu teisiniu reguliavimu siekta konstituciškai pagrįsto tikslo – užtikrinti, kad rinkėjai gautų jiems reikšmingą informaciją apie tai, kad kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu dėl veikos, kuri pagal Lietuvos Respublikos teisę yra laikoma nusikalstama.

19.2. Kartu pažymėtina, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, pagal kurį kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika, taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma nusikalstama veika padaryta, rinkėjams balsavimo metu privaloma pateikti tik bendrą informaciją apie kandidato į Seimo narius pripažinimo kaltu dėl nusikalstamos veikos faktą, kuri vienodai neigiamai apibūdina asmenį, siekiantį būti išrinktu Seimo nariu, ir rinkėjams neleidžia atskirti, ar kandidatas į Seimo narius yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo, ar dėl baudžiamojo nusižengimo, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat ar nusikalstama veika padaryta tyčia, ar dėl neatsargumo, kada asmuo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, ar yra išnykęs kandidato teistumas.

Vadinasi, ginčijamu teisiniu reguliavimu nustačius pareigą rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu vienodai pateikti iš esmės skirtingą informaciją apie tai, kad kandidatas į Seimo narius yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, neatsižvelgta į tai, kad asmens padaryta nusikalstama veika savo pobūdžiu gali būti įvairi, ji gali būti padaryta ne tik tyčia, bet ir dėl neatsargumo, gali būti labiau arba mažiau pavojinga, ir nesudaryta prielaidų rinkėjams balsavimo metu tinkamai, jų neklaidinant pateikti apsisprendžiant dėl kandidato tinkamumo reikšmingą informaciją. Taigi, Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalimi (2012 m. spalio 2 d. redakcija) reguliuojant informacijos apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos pateikimą rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu, neužtikrinti Konstitucijos, *inter alia* jos 34 straipsnio 2 dalies, suponuojamas Seimo rinkimų proceso skaidrumas, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų ypač svarbius gyvenimo faktus viešumas.

Kartu tokiu teisiniu reguliavimu, pagal kurį rinkėjams reikšminga informacija apie kandidato į Seimo narius pripažinimą kaltu padarius nusikalstamą veiką pateikiama vienodai, nesudaryta

prielaidų pakankamai individualizuoti informacijos apie kandidato į Seimo narius pripažinimą kaltu padarius nusikalstamą veiką pateikimą, todėl šiuo teisiniu reguliavimu labiau, nei būtina konstituciškai pagrįstam tikslui pasiekti, apribotos pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančio asmens galimybės siekti būti išrinktam.

19.3. Konstatuotina, kad ginčijama Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalimi (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu visais šio įstatymo numatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos (tiek tada, kai asmuo yra padaręs itin pavojingą nusikaltimą, tiek tada, kai jo padaryta nusikalstama veika dėl mažesnio jos pavojingumo nėra laikoma nusikaltimu, neatsižvelgiant į tai, ar nusikalstama veika buvo padaryta tyčia, ar dėl neatsargumo, taip pat į tai, kada asmuo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos) turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, nepagrįstai pasunkinamas Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalyje garantuojamos asmenų pasyviosios rinkimų teisės įgyvendinimas, pažeidžiami iš Konstitucijos kylantys rinkimų proceso skaidrumo, rinkėjams reikšmingos informacijos apie pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančius subjektus viešumo reikalavimai, taip pat konstitucinis teisinės valstybės principas, *inter alia* iš jo kylantis proporcingumo principas.

20. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek pagal ją Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

21. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek joje nustatyta, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, jeigu kandidatas į Seimo narius kandidato į Seimo narius anketoje pateikė duomenis, kad jis Lietuvos Respublikos teismo įsiteisėjusiu nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl neatsargios, nesunkios nusikalstamos veikos, tačiau jo teistumas yra išnykęs (panaikintas) ir jis yra laikomas nepriekaištingos reputacijos, neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui.

IV

Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija)**96 straipsnio 3 dalies atitikties Konstitucijai vertinimas**

22. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti (*inter alia* 2015 m. birželio 11 d., 2018 m. kovo 2 d., 2020 m. vasario 18 d. nutarimai); tai taikytina ir pareiškėjo neginčijamoms, tačiau iš esmės tapačius santykius reguliuojančioms nuostatoms, įtvirtintoms kitame teisės akte (2020 m. kovo 9 d. nutarimas); konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2018 m. kovo 2 d., 2020 m. kovo 9 d. nutarimai).

23. Kaip minėta, Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje *inter alia* nustatyta, kad Vyriausioji rinkimų komisija, įgyvendindama pareigą viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, savo leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi pažymėti: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“.

Minėta ir tai, kad Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tai, kad kandidatas į Europos Parlamento narius teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešo skelbimo būdų ir apimties iš esmės yra analogiškas nustatytajam Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią, kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

24. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek pagal ją Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Tai konstatavus, remiantis tais pačiais argumentais konstatuotina ir tai, kad šioms Konstitucijos nuostatomis prieštarauja ir Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalis tiek, kiek pagal ją Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“.

25. Šiame kontekste kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad, kaip minėta, Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, t. y. įrašė prie kandidato pavardės turi būti nurodyta vienos rūšies nusikalstama veika – nusikaltimas, nors, sistemiškai aiškinant šios dalies nuostatas, *inter alia* kartu su nuostata „Pateikdamas <...> duomenis, kandidato į Europos Parlamento narius anketoje asmuo privalo nurodyti <...> nusikalstamą veiką, už kurią buvo nuteistas“, minėtas įrašas Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti, kai kandidatas į Europos Parlamento narius yra pripažintas kaltu dėl bet kurios nusikalstamos veikos – nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo.

25.1. Kaip minėta, konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja tam tikrus reikalavimus įstatymų leidėjui: teisinis reguliavimas *inter alia* privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių.

25.2. Atsižvelgdamas į tai ir paisydamas Konstitucijos, *inter alia* konstitucinio teisinio aiškumo imperatyvo, įstatymų leidėjas turėtų aiškiai, nedviprasmiškai reglamentuoti pareigos viešai paskelbti apie tai, kad asmuo, siekiantis būti išrinktas Europos Parlamento nariu, įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (sprendimu) buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, įgyvendinimo tvarką, t. y. Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalies nuostata, pagal kurią Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, suderinti su kitomis Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalies nuostatomis, kuriose vartojama formuluotė „nusikalstama veika“.

26. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija) 96 straipsnio 3 dalis tiek, kiek pagal ją Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo

padarymo“, prieštarauja Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

V

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija)

5 dalies atitikties Konstitucijai vertinimas

27. Kaip minėta, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti; tai taikytina ir pareiškėjo neginčijamoms, tačiau iš esmės tapačius santykius reguliuojančioms nuostatoms, įtvirtintoms kitame teisės akte.

28. Minėta, jog Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje *inter alia* nustatyta, kad rinkimų komisija, įgyvendindama pareigą viešai paskelbti informaciją apie tai, kad kandidatas teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, savo leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi pažymėti: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Minėta ir tai, kad Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas dėl informacijos apie tai, kad kandidatas į savivaldybės tarybos narius (*inter alia* merus) teismo buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos, viešo skelbimo būdų ir apimties iš esmės yra analogiškas nustatytajam Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalyje (2012 m. spalio 2 d. redakcija), pagal kurią, kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, neatsižvelgiant į tai, dėl kokios rūšies nusikalstamos veikos (nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo) kandidatas į Seimo narius teismo buvo pripažintas kaltu, kokio sunkumo padaryta nusikalstama veika (nesunkus, apysunkis, sunkus ar labai sunkus nusikaltimas), taip pat nepriklausomai nuo to, kokia kaltės forma (tyčia ar dėl neatsargumo) nusikalstama veika padaryta, ir nepaisant to, ar asmens teistumas yra išnykęs, ar panaikintas.

29. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija) tiek, kiek pagal ją Vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Tai konstatavus, remiantis tais pačiais argumentais konstatuotina ir tai, kad šioms Konstitucijos nuostatomis prieštarauja ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalis tiek, kiek pagal ją rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

30. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija) 5 dalis tiek, kiek pagal ją rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

VI

Dėl Konstitucinio Teismo nutarimo teisinių padarinių

31. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį, yra atskleidęs iš jos kylančios teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpcijos turinį: Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies nuostata, kad teisės aktas (jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, jog tas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, reiškia, kad tol, kol Konstitucinis Teismas nėra oficialiai paskelbęs sprendimo, jog tam tikras teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, preziumuojama, kad tas teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad jo pagrindu atsiradę teisiniai padariniai yra teisėti (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2011 m. spalio 25 d., 2021 m. gegužės 13 d. nutarimai).

32. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalies (2012 m. spalio 2 d. redakcija, Žin., 2012, Nr. 119-5977), Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija, Žin., 2013, Nr. 121-6116) 96 straipsnio 3 dalies, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija, TAR, 2020-01-31, Nr. 2278, identifikacinis kodas 2020-02278) 5 dalies nuostatų, kurios šiame Konstitucinio Teismo nutarime pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai, pagrindu rinkimų į Seimą, Europos Parlamentą, savivaldybių tarybas procesuose kilę teisiniai padariniai yra teisėti.

Atsižvelgiant į tai, kad šioje konstitucinės justicijos byloje tirtu teisiniu reguliavimu, kuriuo konstituciškai nepagrįstai pasunkintas kandidatų į Seimo, Europos Parlamento, savivaldybių tarybų narius (*inter alia* merus) pasyviosios rinkimų teisės įgyvendinimas, ši jų teisė nebuvo apskritai paneigta ir konstituciniai demokratiniai, laisvų rinkimų principai nebuvo paminti, iki šio Konstitucinio Teismo nutarimo priėmimo įvykusių rinkimų į Seimą, Europos Parlamentą,

savivaldybių tarybas teisėtumas negali būti kvestionuojamas tuo pagrindu, kad nurodytas teisinis reguliavimas pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 98 straipsnio 3 dalis (2012 m. spalio 2 d. redakcija, Žin., 2012, Nr. 119-5977) tiek, kiek pagal ją Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame kandidato į Seimo narius rinkimų plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo (2013 m. lapkričio 12 d. redakcija, Žin., 2013, Nr. 121-6116) 96 straipsnio 3 dalis tiek, kiek pagal ją Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos leidžiamame plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl nusikaltimo padarymo“, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 37 straipsnio (2020 m. sausio 14 d. redakcija, TAR, 2020-01-31, Nr. 2278, identifikacinis kodas 2020-02278) 5 dalis tiek, kiek pagal ją rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate ar plakate su kandidatų sąrašu prie kandidato pavardės šio įstatymo nustatytais atvejais pateikiant informaciją apie kandidato pripažinimą kaltu dėl nusikalstamos veikos turi būti vienodai pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Danutė Jočienė

Giedrė Lastauskienė

Vytautas Mizaras

Algis Norkūnas

Daiva Petrylaitė